

З. Й. МАРЦЕНЮК, студентка IV курсу
(Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, м. Київ)

ДИНАМІКА УЯВЛЕНЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ПРО МАЙБУТНЮ СІМ'Ю

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 12, с. 152–153

Вивчалися зміст та динаміка поглядів сучасної студентської молоді на сімейне життя. Встановлено, що зміна уявлень молоді про майбутню сім'ю детермінована власним досвідом та особистісним становленням юнаків і дівчат.

Юнацький вік — саме в цей період молода людина оволодіває професією та створює сім'ю. Останнє потребує особливої уваги, оскільки саме уявлення про майбутнє сімейне життя формується в їхніх родинах, які часто є неповними (лише батько чи мати) чи деформованими (наявність вітчима або мачухи). Уявлення молоді про майбутню сім'ю опосередковано впливають на виховання наступного покоління, на становлення повноцінної цілісної самодостатньої прогресивної особистості, що на сьогодні набуває все більшої актуальності.

Проблеми формування уявлень про родину в підлітковому віці вивчали Т. І. Юферева [10], Н. Н. Толстих [9], А. М. Парафіян [8], З. Г. Кісарчук [6]. Розбіжності в уявленнях при вступі до шлюбу аналізували В. І. Зацепін [4], К. Вітек [2], І. В. Гребенніков [3]. Проблеми сімейного щастя та вирішення труднощів у сім'ї висвітлюються у працях Д. Карнегі [5], Е. Берна [1], Д. Майерса [7] тощо.

Динаміка уявлень молоді про майбутню сім'ю, на нашу думку, недостатньо відображена в літературі, що спонукало нас обрати саме таку тему дослідження.

Головними завданнями нашого дослідження було вивчення динаміки сімейних цінностей молоді, дослідження змін у стосунках із батьками, вивчення динаміки поглядів стосовно домашніх обов'язків та розподілу ролей, дослідження рівня усвідомлення власної відповідальності у вихованні дітей та вирішенні складних питань.

З метою визначення уявлень молоді про свою майбутню сім'ю опитували студентів II та IV курсів (від 17 до 23 років) педагогічного інституту. Середній вік другокурсників майже 18 років, а студентів IV курсу — 21 рік. Співвідношення жіно-

чої та чоловічої статі відповідно 90 і 10 % в обох групах досліджуваних.

Розроблена нами анкета містила 10 запитань, зміст яких дозволяє виявити риси характеру майбутнього чоловіка чи дружини; вік, в якому потрібно одружуватися; планування народження дітей; роль чоловіка та дружини в сім'ї; можливість позашлюбних стосунків.

Опитування проводились анонімно, але респонденти зазначали свій вік і стать.

Аналіз та інтерпретація отриманих даних виявили:

- розбіжності в ієрархії якостей майбутнього чоловіка серед студенток IV курсу та другокурсниць. Погляди дівчат розділилися стосовно віку, в якому слід одружуватися. Думки хлопців щодо віку одруження та якостей їхніх майбутніх дружин частково збігаються. Молодша група досліджуваних аргументує одруження любов'ю та впевненістю в тому, що з цією людиною готова прожити життя. Старші візьмуть шлюб, коли усвідомлять власну готовність та коли зможуть забезпечити свою сім'ю. Ми пояснюємо це зміною цінностей з віком, а також тим, що 18-річна молодь більш мрійлива та схильна все ідеалізувати, а з віком молодь реальніше дивиться на життя та сім'ю;
- протилежні погляди другокурсників стосовно схожості майбутнього чоловіка (дружини) на власного батька (матір). Старші студенти незгодні або частково згодні з вищезазначеною можливістю. Ми це пояснюємо тим, що чотирикурсники переважно спілкуються із своїми батьками з позиції "дорослий — дорослий", що дає можливість оцінити їхні позитивні риси та недоліки;

- більш чіткий розподіл думок студентів II курсу стосовно голови сім'ї ("рівноправність" та "чоловік"). Погляди студентів IV курсу відображаються у схожій тенденції (відповіді "рівноправність" та "чоловік" в 2,5 раза частіше зустрічаються, ніж відповідь "жінка"). На нашу думку, студенти IV курсу відповідальніше ставляться до сім'ї та вирішення проблем, а дружоккурсники під відповідями "чоловік" та "рівноправність" розуміють власну незалежність та більшу свободу;
- однакові погляди студентів щодо допомоги чоловіка по домогосподарству. Виявлено чітку розбіжність стосовно ролі жінки: 18-річні дівчата не бажають бути домогосподарками, студенти старшого віку говорять про поєднання улюбленої справи та ведення домашнього господарства. Можливо, це пояснюється тим, що 18-річні дівчата емансипованіші, ніж 21-річні, з більш яскравими феміністичними поглядами, хоча 18-річні юнаки дотримуються традиційних поглядів. 21-річна молодь вважає, що питання домашніх обов'язків та розподілу ролей у веденні домогосподарства — це справа кожної сім'ї та особистих бажань, уподобань та поглядів чоловіка і дружини;
- збіг поглядів студентів обох курсів стосовно кількості дітей (донька і син) та їх виховання. Очевидно, молодь незалежно від віку усвідомлює власну відповідальність щодо виховання дітей;
- упевненість студентів IV курсу щодо неможливості позашлюбних стосунків в їхньому подружньому житті. Серед 18-річної молоді панує інша думка: з боку чоловіка матимуть місце позашлюбні стосунки, а з боку дружини — ні; частина дівчат дозволить собі мати позашлюбні стосунки з різних причин. Ми пояснюємо це юнацьким максималізмом, загостреним почуттям власної гідності, домінуванням феміністичних поглядів у 18-річних дівчат, тобто в юнаків і дівчат цієї вікової групи ще від-

буваються процеси особистісного становлення. 21-річна молодь вже демонструє зрілі погляди, які передбачають врахування кожної людини як цілісної самодостатньої та індивідуальної особистості.

Таким чином, можна зробити висновок, що уявлення молоді про майбутню сім'ю змінюються із віком. Динаміка таких поглядів детермінується власним досвідом юнаків і дівчат, їхнім розвитком і особистим становленням, освіченістю, свободою вибору та можливостями задоволення власних потреб.

Література

1. Берн Э. Игры, в которые играют люди: Психология человеческих отношений; Люди, которые играют в игры: Психология человеческой судьбы: Пер. с англ. / Под общ. ред. М. С. Мацковского. — М.: Лист-Нью, 1997. — 336 с.
2. Витек К. Проблемы супружеского благополучия. — М.: Прогресс, 1988. — 136 с.
3. Гребенников И. В. Основы семейной жизни. — М.: Просвещение, 1991. — 158 с.
4. Зацепин В. И. О супружеской жизни. — М.: Знание, 1984. — 192 с.
5. Карнеги Д. Как завоевывать друзей и оказывать влияние на людей: Пер. с англ. — Самара: АВС, 1997. — 704 с.
6. Кисарчук З. Г. Особенности семейно-брачных представлений старшеклассников // Психология: Республ науч.-метод. сб. / Под ред. Л. Н. Проколиенко. — К.: Род. шк., 1990. — Вып. 34. — С. 65-73.
7. Майерс Д. Социальная психология: Пер. с англ. — СПб.: Питер, 2000. — 688 с.
8. Парафиян А. М. К анализу генезиса самосознания в подростковом и раннем юношеском возрасте // Воспитание, обучение и психология развития. — М., 1983. — Ч. 3. — С. 672-674.
9. Толстых Н. Н. Жизненные планы подростков и юношей // Вопр. психологии. — 1984. — № 3. — С. 79-86.
10. Юферева Т. И. Образы мужчин и женщин в сознании подростков // Вопр. психологии. — 1985. — № 3. — С. 84-90.